

Osluškujem tapkanje kroz plafon. Dugo nisam čula iz stana iznad taj zvuk. Sednem, isključim TV i skoncentrišem se na to dobovanje. Živo mi se vraća susret sa komšinicom u hodniku zgrade pre nekog vremena.

„Dobila sam unuka. Ivana je rodila sina. Čekaj!“

Uzbuđena, ustreptala, pokušavala je da izvadi telefon iz tašne. Ispadali su ključevi, papirne maramice, poluzgužvani računari. I karmin se otkotrljao ka vratima. Skupljala sam smejući se, pokušavajući da pomognem da dragocenosti ženske tašne ostanu na okupu:

„Polako. Hajde kod mene da sednemo.“

„Jao žurim, al' moram da ti pokažem. Ti znaš koliko sam dugo čekala. Već sam izgubila nadu. Čekaj. Poslali su sto slika. Da nađem one gde se lepše vidi. Vidi. To je moj unuk, Ivanina beba...“ Nekoliko puta zamalo nije ispustila telefon vrteći užurbano slike tek rođene bebe, rumene, jedre, usnule, rasplakane... Bila je dirljivo komična tako ustreptala, vesela, drhtava, zbunjena, smetena.

„Novi život je čudo!“ mislim: “I ta žena, kojoj dugo ni ime nisam znala, bila je nestvarna u svojoj sreći. Kako je

proletelo vreme do trenutka kad ponovo slušam ritam nožica koje trče kroz stan.

Kako je proletelo vreme od kad su dve devojčice trčale po tom istom plafonu iz moje perspektive. Jutro, one jurcaju spremajući se za školu. To nije bilo tapkanje, nego tutanj. U isto vreme je moj sin tutnjao po stanu: "Doručak. Gde je knjiga iz matematike? Koliko je sati?"

„Ne kasniš dokle se god slončići čuju gore.“ Bilo mu je smešno. Znao je da je on još jedno slonče koje stalno trči kroz stan. Ni u toalet ne kreće na vreme. Onda se sve smiri.

Kasno popodne i predveče odozgo se čuo klavir. Nevešto vežbanje, uporno ponavljanje, promena ritma... melodija... prekinuta... iz početka...

Te su devojčice bile neprimetne u hodniku. Posramljeno mislim kako ih nisam razlikovala. Sin mi je reče da ih ima dve.

Sada su to prelepe mlade žene, odmerenih pokreta, divnog, skromnog osmeha, toplih, smernih očiju. Čini se da odavno ne žive tu. Retko ih srećem, ali je svaki taj susret poseban doživljaj, onaj prijatan tajnovit treptaj u jednostavnom, otvorenom: "Dobar dan". Ne zvuči kao pristojan, uobičajeni pozdrav, već se ima utisak da one to iskreno i duboko pozele gledajući u oči.

„Eto. Ciklus, divni ciklus života kroz zvuke. Kako je lepo slušati ponovo. A i klavir verovatno čeka mališu. A ja jedva čekam da čujem.“

Baš sam blesava. To dete nije na ovom svetu da ispunjava moje želje.“

„Kako smeš da spavaš tamo sama?“

„Nema u mraku ničega što danju ne vidiš,“ smejem se: „Dođi sutra i ostani da prenoćiš. Da osetiš kako je pitoma noć.“

„E, baš ti hvala. Kako me nisi pozvala u neku kafanicu sa muzikom? Da se namontiramo, i provedemo k'o prave. Znaš da još nisam prošetala pantalone i bluzu koje sam kupila za doček Nove godine, koji niko nije organizovao.“

„To meni kažeš? Zaboravila si da smo bile zajedno?“

„Ma idi, bre! Ti i tvoj pidžama žur!“

„Šta je nedostajalo? Da te bole noge u cipelama sa previsokim štiklama, koje isto tako ne vadiš iz kutije, da te bode i grebe etiketa na pojasu, da zubima skidaš klopnu sa viljuške da ne bi pokvarla karmin... Sutradan ukupiraš da je konobar obrisao naki tanjir o tvoju bundu, onako usput i to dok je stavljaš na vešalicu da je vratiš u orman do sledećeg dočeka.“

„Baš si razradila temu da upropastiš i najbolji provod. Stvarno, ni novu, šerpa plavu bundu nisam ni jednom obukla. Ti ne znaš? Nisi videla? Pa da kad se kod tebe dolazi u pidžami. Sutra ću na pijacu u plavoj bundi. Eto, obući ću je!“

“Dobro,” smeju se obe: “Nije bio obavezan dolazak u pidžami. Donela si je. A nisi ni morala. Dala bih ti svoju.”

“Još i u tuđoj pidžami da čekam Novu godinu! Šta, onda treba celu godinu da živim tvoj život! Ne bih se s’ tobom menjala ni za kuću! Ni za sledeću godinu po Americi! Ti i tvoj livada turizam. Kad padne kiša – blato turizam,” uzvraća žustro: ”Ajde, javi se kad se vratiš u civilizaciju.”

“Razmišljam da organizujem ovde neko grejanje za zimu. Da se i ne vraćam. I kolera se zapatila u gradovima. Kad bi samo znala kako je ovde lepo!”

“Čujemo se kad ti bude dobro! Pokvari mi večer. Čao!”

“Čao!”

Smejemo se obe dok u dolini svetli gradić. Po svetiljkama znam gde su tri šire, paralelne ulice kojima se za petnaest minuta prepešači ceo. Desno i levo je samo po jedan red svetiljki, putevi koji vode nekud dalje.

Ugasila sam sva svetla da komarci ne kvare moju idilu. Mesec putuje i zvezde trepću. Zagledam se u mrak. Ima tu još nečega. Iskra. Svitac iz trave. I još i još. Ne znam da li čujem cvrčke ili zrikavce ili oba. Nije da baš nešto znam o bubama. Noćnim. Slušam i ćuka.

„E, znam da je to mala sova! Još sam i ponosna što nisam baš duduk. Kao da je tu, u boru. I divno miriše danas pokošena nana!“

“Znam da neću ostati ni cele nedelje, ni preko zime. Moj život je tamo. Napatila bih se dok bi naučila da ovde prezimim.”

„Što se ja bavim time? Kako bi sebi zakomplikovala život?“

„Uživaj sada, mala!“

UTONUH U SAN

„Imala sam četrnaest godina kada je umrla. Prababa. Htela je da je sahrane pored muža u malom gradu na jugu, gde su započeli zajednički život. Umrla je u Beogradu. Tu su živela sva njena deca. Četvoro preteklih od sedmoro koje je rodila. Otvorili su i taj tajanstveni kofer u kome je nosila svoju spremu svuda sa sobom već desetak godina i u koji još niko sem nje nije zavirio. Krenu ka Nišu crni auto koji je vozio nju, a za njim naša porodica, ko kolima, ko autobusom.

Pošla sam i ja. Izgledalo je da je poslednja prilika da vidim tu kuću o kojoj se stalno pričalo. Svašta se pričalo. I crtice iz vremena kad je zidana, kad se za to steklo, i iz vremena rata, i zašto su svi otišli posle rata...

Nisam prababi baš mnogo prilazila. Nije se smejala, ruke su joj bile koščate, prsti se nekako zabadali u moje mišice dok me je ljubila u potiljak. Plašila sam je se bez racionalnog osnova. Ne njene starosti, nego nečeg nevidljivog i okamenjenog u njoj.

Kuća je zaista bila lepa. Ulaz je bio bočno od kapije. Moćno kameno stepenište sa kamenim stubovima produžavalo se u terasu sa koje se ulazilo unutra kroz masivna dr-

vena, dvokrilna vrata, pa se spuštalo na drugoj strani kuće ka velikom dvorištu. Pod stepeništem su bila podjednako moćna vrata, okovana gvožđem – ulaz u prostran, skoro hladan podrum. Valjda je, skoro prazan, izgledao još veći. Deda mi reče, pokazujući mi, da je tu nekad bila burad za vino, velika, po hiljadu litara. To su razmontirali, više položili, i odneli kada su pravili kombinat, oni koji su ga pravili. Tada je prababa rekla – Nemojte, deco, da lomite. Tako niko neće imati koristi. – I jedan od njih je udario kundakom i polomio joj par rebara.

Pozadi u dvorištu, zaraslom u travu i puzavice, samovala je stara velika kruška ispucale kore i debelih suvih sableskih grana iz kojih su, nekim čudom, izrastale mlađe, zelene na kojima je bilo i nedozrelih plodova.

U samoj kući vazduh je bio težak, ustajao. Ko bi znao posle koliko vremena su prozori otvoreni. Moja baka, majka i tetke su užurbano brisale prašinu, ne bi li raspakovale hranu koju su, već spremnu, donele iz Beograda, otvarale teške ormane kojima su vrata škripala, prale posuđe...

Posle sahrane, kada se razišlo to malo ljudi koji nisu bili porodica, ali su došli iz poštovanja prema porodici, slična slika. Sve je bilo završeno, vraćalo se na mesto, i pitala sam majku smem li da uzmem šoljicu za kafu i tacnu za uspomenu. Od najtanjeg porcelana, kao od paučine, spolja braon sa malim ovalnim motivom „Doručak na travi“. Bacila je pogled ka svojim tetkama, ujacima, njihovim ženama, pa brzo smotala tacnu i šoljicu u svoju kuhinjsku krpnu, kojom je bilo prekriveno nešto od hrane koju je ona spremila i strpala u moju platnenu torbicu.

Na povratku kući utonuh u san. Težak, strašan, mučan. Bilo je u tom snu i rata i beskrajnog hodanja nekom močvarom, ljudi koji su me jurili, pokušavala sam da vrištim

ali glas nije izlazio... Buđenje pred Beogradom bi olakšanje kakvo još pamtim.

Izvadila sam iz torbe krpu, a iz nje su izletele tacna i šoljica i razletele se u stotinu komada.“

Moja se deca smeju:

„Ne može, majka, da se krade!“

„Nije ni čudo što si imala more!“

„Ajde priznaj šta si još i kada maznula!“

Smejem se i ja sa njima. Razmišljam kako mi je ipak pomalo žao što jedini predmet koji je bio kao leptir među teškim kredencima, škrinjama, krevetima od orahovine, nisam sačuvala.

HALJINA SA ČIPKOM

Bilo je to devedesetih, kada je grad bio prljav i siv. Većina izloga je bila pokrivena velikim, nekad belim papirima, kartonima ili selotejpom, nalepljenim novinama. U prodavnicama su jezivo prazni rafovi samo podsećali na nekadašnji život. I sve su neprijatno vonjale tako da ne želiš ni taj hleb da kupiš. Na crno smo nabavljali i lekove, gorivo u kantama, čak plastičnim flašama. Hranili smo se švercovanim namirnicama koje smo kupovali na trotoarima i na pijacama. Pritiskale su nas sankcije, rat koji “nismo vodili”, ideologije i nemoć. Nemoć je bila najteža.

Bilo je vrelo letnje popodne, bez daška vetra. Jara je izbijala iz asfalta. Svako ko je mogao sklonio se, a nas dvoje smo sedeli u bašti kioska, ispod vrelog suncobrana, ne želeći da se pomerimo.

“Ja bih da promenim posao.” rekla sam.

“Šta bi radila?”

“Otvorila bih kafe, sa knjižarom. To bi bio i modistički salon, poneke fine rukavice, kratke i duge, nekoliko šešira, ešarpe, šalovi od teške svile...”

“Kome to sve sada treba?” grohotom se smejaio moj drug.

“Meni. A ako treba meni, naći će se još neko! I poneka, potpuno svedena, haljina sa čipkom, finom, da se čipka ne zagubi u višku nekog drugog materijala, nego da se prvo ona primeti, pa tek onda haljina u celini.”

“Prolupala si. Ko sad razmišlja o čipki?”

“Opet ja!” smejala sam se: “Jesi li nekada video venecijansku čipku, ili špansku? To savršenstvo i finoću. Rade i žene u Boki dok ih oči služe. To je tako suptilno da im treba sat za santimetar čipke. Umetnost. To uplitanje tanog, najfinijeg konca, strpljivo, precizno, uporno, potpuno posvećeno je odraz bila u njihovim prstima, toplote, to ne može da se radi hladnim i ukočenim prstima...”

“Znam da je moja baba heklala, al’ me nije zanimalo.”

“Poneka slika,” tad ga već nisam slušala. Bila sam u svojoj slici: ”Unikatni komadi nakita... Daaa, astrolog i neko ko otvara tarot! Taj bi prostor bio već nekako tamno ljubičast. To je magijska boja. Imam još ideja.”

“Za to bi ti trebao ozbiljno veliki prostor.”

“To je rešeno. Bezistan.”

Sad se već grohotom smejao: ”Planiraš da pitaš - Pošto Bezistan?”

“Idealan prostor. Zaklonjen, senovit, tajnovit, intiman. Ceo Bezistan. Da se ne uvuku uljezi u neke uglove. Stolice i stolovi kafea bi bili od kovanog gvožđa sa ornamentima ljljana... Oko fontane. ” Vec me je bilo nemoguće zaustaviti u uređivanju, doterivanju detalja, prebacivanju draperija preko ogledala pomalo zamućenih talkom.

On se fenomenalno zabavljao: “Kako će se sve to zvati?”

“OPSENA!” Bila sam potpuno sigurna:”Može i BEZISTAN OPSENA. Tako neće biti dileme. Niko neće pitati – Gde je to?”

Još nisam pitala koliko košta Bezistan.